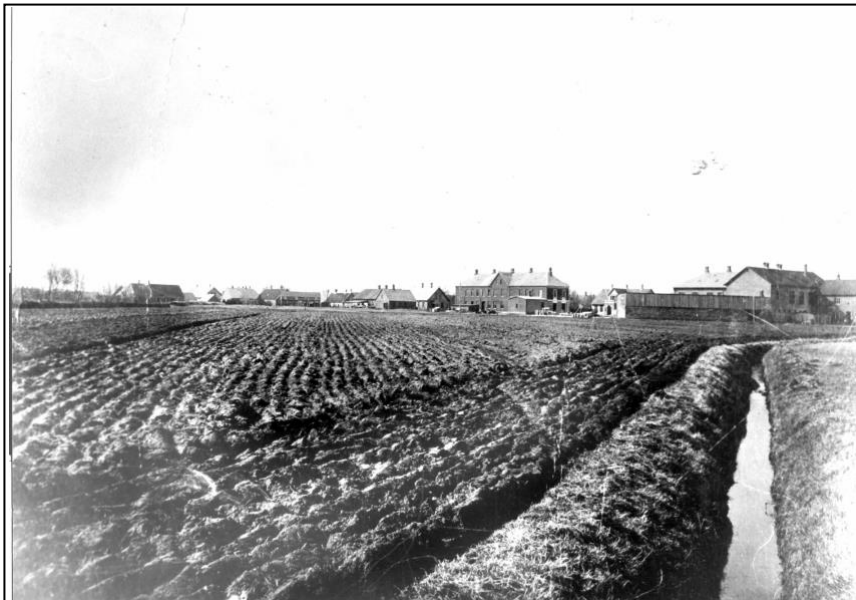

Nyt om lægevæsenet i Dronninglund.

Dronninglund set fra Kistrupholt. Fra højre Hotellet, Apoteket og Børsen ca. 1899.

Indtil engang i eftersommeren 2012 mente vi på Lokalarkivet i Dronninglund, at Hans Jørgen Møller, der slog sig ned i Dronninglund i 1880, var byens første læge. Nu viser det sig, at det var han slet ikke!

De nye oplysninger skyldes Hans Jørgens Møllers sønnesøn, der også hedder Hans Jørgen Møller og også er læge, besøgte arkivet for at se efter bl.a. billeder af farfaderen.

Han gjorde os opmærksom på, at der sandsynligvis havde været læger før Møller.

Vores meget dygtige forsker, Ketty Kristoffersen, gennemgik folketællingerne indtil 1880 og fandt i dem ikke mindre end to læger, begge bosatte i Ørsø. Hans Jørgen Møller fandt yderligere to og var os behjælpelig med yderligere oplysninger om dem i "Den danske Lægestand".

C. Klitgaard skriver i "Lægevæsenet i Vendsyssel" ganske kort, at der i 1845 kom en praktiserende læge til Dronninglund.

Denne første praktiserende læge var **Ludvig Gottschalck**, der blev født i Stege i 1819. Hans far var købmand, jøde og født i Tyskland.

Gottschalck blev læge i 1843. Derefter praktiserede han i Præstø i et år, hvorpå han oprettede praksis i Ørsø. Man bør erindre sig, at der ikke på dette tidspunkt fandtes en by ved navn Dronninglund, hvorimod Ørsø dengang var en af sognets større byer.

I 1849 giftede han sig på sin 30-års fødselsdag med den 22-årige Mathilde Eleonora Satterup, der var en slags husholderske hos præsten i Lundager. Hun var født i Aalborg, og hendes forældre var Lauritz Peter Satterup, der var kaptajn i hæren og landmåler og hustru Wilhelmine.

Allerede året efter fik det unge ægtepar deres første barn, Martha Laurette Wilhelmine, der blev døbt i Dronninglund Kirke.

I 1851 flyttede familien til Aalborg, derefter til Løgstør i 1852. I 1866 blev Gottschalck distriktslæge i Lemvig. Han døde i 1889.

I perioden 1851 – 55 har det ikke været muligt at finde en læge i området.

Den næste læge var **Christian Aagaard Rafn**, der var født i 1805 i Harritslev ved Vennebjerg. Hans far, Otto Rafn, var sognepræst der. Moderen hed Albertine og var født Abel.

Christian var læge og kirurg i Thisted fra 1834. I 1837 giftede han sig med Anna Olivia Toft.

Ifølge folketællingerne praktiserede han i Vestervig fra 1840-54. I 1855 havde han praksis i Ørsø. Familien fik en søn, Charles Otto Adolf Rafn, der blev konfirmeret i 1853 i Dronninglund Kirke. Ved folketællingen i 1860 var Christian Rafn flyttet til Hals, mens hans hustru stadig boede i Ørsø og blev

underholdt af ham, der omtales som pensioneret læge. Hun flyttede senere ned til ham i Hals, hvor han døde i 1895.

I perioden 1860 – 71 har det heller ikke været muligt at finde praktiserende læger i Dronninglund.

I 1871 kom der igen en læge til Dronninglund, **Jørgen Emil Brodersen**, født 1842 i Skibsbj ved Hjørring, søn af distriktslæge Jørgen P. B. Brodersen og Charlotte Hornemann.

Efter eksamen var han kandidat på Frederiksberg Hospital, men oprettede som sagt praksis som ugift i Ørsø 1871, men allerede i 1873 flyttede han til Nørresundby, hvor han ud over sin lægepraksis også blev byrådsmedlem. Samme år blev han gift med Thora Willerup.

Han var i flere omgange konstitueret distriktslæge i Kær Herred, indtil han blev fast ansat i 1900. Han døde i 1912.

Familien fik flere børn, bl.a. Charlotte Oline Brodersen, født 1875 i Nørresundby.

Operationsstuen på Dronninglund sygehus ca. 1896. Læge Hans Jørgen Møller, fra venstre frk. Malmberg gift med Hanghøj sygeplejerske frk. Tony Larsen og frk. Gaunnason.

Som voksen kom hun til Dronninglund, hvor hun kom til at spille en rolle i lokalsamfundet. Hun blev nemlig i 1895 gift med Carsten Vilhelm Hauch, hvis mor var en Skeel. Denne familie ejede Dronninglund Gods indtil 1897. I perioden 1894-97 var Hauch leder af

Dronninglund Gods. Hans hustru, Charlotte, fandt de fremmede i Sømosen meget spændende og ønskede at adoptere Erhardt og Justine Mundelings ældste datter, Helene, der allerede som 6-årig var en trænet artist, der optrådte i familiens cirkus.

Man aftalte, at Helene efter en vis prøvetid kunne blive adopteret af godsejerparret, og omkring juletid 1896 flyttede Helene ind på slottet, hvor hun fik sit eget værelse og en guvernante. Da hun i foråret 1897 skulle konfirmeres, fulgte guvernanten hende til præstegården og bar hendes bøger. Men det kneb med at vænne sig til det formelle herregårdsliv, og hun blev bl.a. grebet i at sejle i voldgraven i et dejtrug sammen med en af tjenestedrengene!

Da cirkussæsonen begyndte, startede Cirkus Mundeling med at give forestilling i Dronninglund, hvor herskabet og Helene var selvskrevne gæster. Da hun på afstand så cirkusvognen, sprang hun ud af herskabets elegante vogn og løb hen til den beskedne beboelsesvogn og kyskede den lidenskabeligt. Helene var og blev et cirkusbarn og blev derfor ikke adopteret af godsejerfamilien. Charlotte og Carsten Hauch blev skilt i 1905, og hun blev i 1912 gift med Ole Haslund, som hun blev skilt fra i 1921.

Året efter giftede hun sig med H. A. von Osten, der døde allerede i 1923.

Charlotte var en meget selvstændig kvinde, der virkede som journalist og redaktør. Hun var selverhvervende og fra 1906-11 forstanderinde ved Dansk Husflidsforening.

I 1909 blev hun redaktør på et fælles kvindeblad og i 1913 redaktør af Berlingske Tidendes nye søndagstillæg: Kvinden og hjemmet.

Fra 1916-19 sad hun i journalistforeningens bestyrelse, og fra 1916 var hun skribent på Berlingske Tidende.

Allerede samme år (1873) kom en ny læge til Ørsø, nemlig **Hans Peter Lillelund Meyn**, født 1844 i Poulsker ved Neksø. Han var søn af provst Carl A. Meyn og Noline S. Hansen.

Efter lægeeksamen 1873 var han en kort tid kandidat ved Kommunehospitalet i København, men oprettede allerede i juli 1873 praksis ved Dronninglund.

I 1875 flyttede han denne praksis til Asaa, hvor han boede til 1880.

Han var ungkarl, indtil han i 1875 blev gift med Louise Johanne von Mehren. Han var da 31 år, mens hun var 26 år.

I 1880 flyttede han til Klætorp ved Kvistgård Station, hvor han fungerede som kommunelæge i Tikøb.

I 1884 blev han læge ved Tikøb fattiggård og sindssygeanstalt. I 1893 jernbanelæge. Medlem af sundhedskommissionen 1903 og dens formand i 1905.

Han døde i 1920.

Den næste læge er så **Hans Jørgen Møller**, som vi gennem mange år mente, var Dronninglunds første læge. Han var født i 1852 i Middelfart, hvor hans far var købmand. Efter medicinsk embedseksamen i 1876 var han bl.a. ansat som kandidat og reservelæge ved Jyske Asyl i Århus, var vikar på Kommunehospitalet i København og derefter amanuensis i en praksis i Otterup

Selv om han startede praksis i februar 1880 i Dronninglund, boede han indtil november i Asaa.

Han var da 28 år og ugift, men giftede sig i 1881 med Jensine Julie Anna Nielsen.

Møller var den første læge, der slog sig ned i Dronninglund by, der op mod århundredeskiftet udviklede sig til en meget aktiv og levende stationsby.

I 1889 blev epidemilæge og medlem af Sundhedskommissionen i Dronninglund Sogn, og da sygehuset blev bygget i 1895, blev han udnævnt til sygehuslæge med ret til at fortsætte sin private praksis. Lægeboligen, som Møller fik bygget (i dag børnebibliotek) var stor, idet den både indeholdt privatbolig og praksis. Den rummede også en større husholdning med tjenestepiger, kusk og privatlærerinde, da familiens fem børn skulle i skole. Vandet var fra egen brønd, opvarmningen kom fra

kakkelovne, i køkkenet fandtes et stort komfur, og belysningen var petroleumslamper.

Toilettet var et gammeldags das. Møller betjente som læge et stort område, da der dengang var langt mellem de praktiserende læger, og al transport foregik med hest og vogn og en fast kusk. Da han desuden blev sygehuslæge fra 1895, havde han en stor arbejdsbyrde. Om dette havde en betydning for hans tidlige død i 1906 som 54-årig vides ikke.

Som tidligere nævnt har det ikke været muligt at finde læger i Dronninglund/Ørsø/Asaa i perioderne 1851-55 og 1860-71.

I 1800-tallet kunne man frit nedsætte sig som læge, hvor man ønskede. Derfor var det almindeligt, at læger ofte flyttede for at drive praksis i andre områder. Det er derfor sandsynligt, at de to nævnte perioder har været uden læger.

Lene Dige

Litteratur:

Dige, Lene: Da Dronninglund blev by. 1987

Folketællingerne 1850 – 1855 – 1860 – 1870 – 1880

Kirkebøgerne for Dronninglund 1850 – 1880

Den danske lægestand 1872 samt 1901-07

Kvindehistorisk leksikon (om Charlotte Brodersen)

Møller, Hans Jørgen: Hans Jørgen Møller. Læge og sygehuslæge i Dronninglund 1880-1906. 2012.